

УДК 316.362.5

Косьянова О. О.

група 2411, Національний університет кораблебудування імені адмірала
Макарова (Миколаїв), mokkuga79@gmail.com

Матвієнко Л. В.

канд. іст. наук, доцент кафедри соціально-гуманітарних дисциплін,
Національний університет кораблебудування імені адмірала Макарова
(Миколаїв), matvienko_luymila@meta.ua

ЧАЙЛДФРІ: ОСНОВНІ ПРИНЦИПИ ФІЛОСОФІЇ ТРЕТЬОГО ТИСЯЧОЛІТТЯ

В запропонованій статті розглянуто проблему поширення в молодіжному середовищі руху чайлдфрі і визначено основні причини свідомої відмови від материнства, аналізуючи явище «чайлдфрі» в соціокультурному контексті як контркультуру, соціальний рух і особистісну філософію.

Ключові слова: чайлдфрі, інститут шлюбу, гендерні ролі, феміністка, демографічна ситуація.

The proposed article discusses the problem of the distribution of the childfree movement in the youth environment and identifies the main causes of conscious abandonment of motherhood, analyzing the phenomenon of «childfree» in the socio-cultural context as counterculture, social movement and personal philosophy.

Key words: childfree, institute of marriage, gender roles, feminist, demographic situation.

Сім'я завжди буде основою суспільства, писав в XIX ст. Оноре де Бальзак [1]. Твердження класика можна зрозуміти: він не міг передбачити, що коли-небудь в світі з'являться чинники, які впливатимуть на соціальні процеси, що підведуть інститут сім'ї до тієї межі, коли можна буде казати про його зникнення. Зараз ми спостерігаємо еволюцію інституту шлюбу від визначеної, детермінованої моделі, де гендерні ролі, права і обов'язки були розподілені між чоловіком та жінкою, до сучасної соціальної структури, де партнери мають рівні права, статуси і відповідальність, а також фінансову незалежність. Змінюється саме значення шлюбу, завдяки тому, що дедалі більше поширюється реальна рівність можливостей, стираються гендерні ролі і гендерний розподіл праці та заробітків.

У результаті дослідження професори австралійського університету Edith Cowan, вивчаючи соціальну поведінку бездітних пар, дійшли до висновку, що

сучасне суспільство змінило ставлення до сімей зі зміненими гендерними ролями [2].

Активна репродуктивна поведінка населення є основою здорового життя суспільства, але сьогодні все більше людей усвідомлено віддають перевагу реалізації особистісного потенціалу і саморозвитку.

Об'єктом нашого дослідження стали жінки України у віці від 18 до 25 років.

Предметом дослідження є чинники, що впливають на репродуктивну поведінку молоді, фактори поширення в молодіжному середовищі руху чайлдфрі.

Метою даного дослідження стало виявлення домінуючих факторів, що впливають на репродуктивну поведінку населення.

Перед нами постали такі практичні завдання:

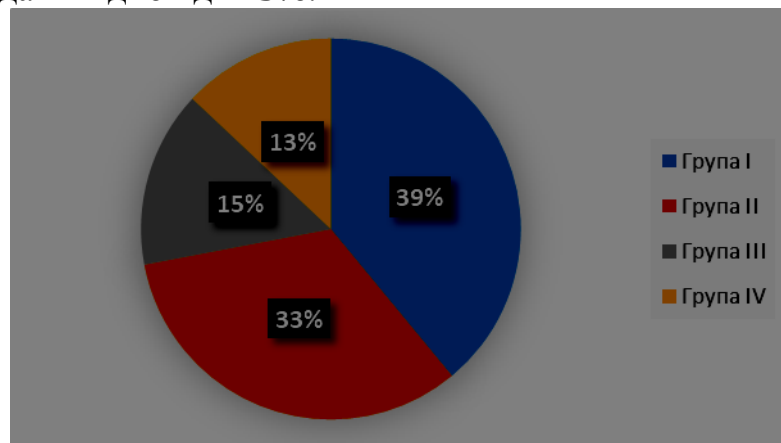
- 1) виявити основні чинники, що впливають на поширення руху чайлдфрі;
- 2) з'ясувати, чи можлива зміна позиції чайлдфрі в зрілому віці.

І також, нами було висунуто дві гіпотези:

- 1) поширення руху чайлдфрі пов'язано зі зміною системи цінностей, переходом України до інформаційного суспільства, європеїзації суспільства;
- 2) з часом деяка частина прихильників даного руху має тенденцію до зміни своєї позиції, стосовно дітонародження.

Під час дослідження, для перевірки першої гіпотези, восени 2018 р. нами було проведено анкетне опитування (діаграма 1). В ході дослідження опитуваних було поділено на чотири групи:

- I. Планують народити дитину до тридцяти років 39%;
- II. Планують народити дитину після тридцяти років 33%;
- III. Не планують народжувати дітей взагалі 15%;
- IV. Не можуть дати відповідь 13%.

Діаграма 1. Репродуктивна поведінка жінок 18-25 років

Традиційно між жіночністю і материнством ставився знак рівності, але зараз жінки все частіше сумніваються в необхідності дітонародження – при цьому чоловіки-партнери не завжди поділяють їхні погляди.

Причини, за якими люди відмовляються від дітей, можуть бути різними. Першими чайлдфрі часто ставали люди з високим рівнем доходу і освіти, в основному атеїсти – але зараз до такого рішення можуть прийти люди з іншими переконаннями. Обираючи бездітність, жінка подумає скоріше про час,

необхідний для догляду за дитиною, а чоловік – чи зможе він забезпечити дитину усім необхідним.

Чайлдфрі називають й інші причини: від простої відсутності бажання, до недосконалості світу, в якому дітям буде нелегко. Деякі жінки відверто говорять, що їх лякає вагітність і наслідки пологів. Багато чайлдфрі всерйоз стурбовані соціальними проблемами, які можуть торкнутися їх дітей.

До інших причин небажання народжувати можна віднести страх передати спадкові хвороби і стурбованість політичними, економічними та соціальними проблемами, які можуть торкнутися їх дітей.

Рух бездітних виник в США у 70-х рр. XX ст., після того як дві феміністки – Ширлі Радль і Елен Пек – організували співтовариство «Національне об'єднання для НЕ-батьків» [3]. Згодом вони написали безліч книг на тему користі бездітності, а сама організація проіснувала аж до 1980 р. Термін же «чайлдфрі» був введений в 1990 р. шкільною вчителькою Леслі Лафайет, яка також створила громадську мережу під назвою The Childfree Network [4]. Група заперечувала дітонародження як обов'язок жінки і боролася за права жінок. Згодом з'явилися різні заклади, де могли знаходитися тільки повнолітні люди.

Концепція «чайлдфрі» набула найбільшої популярності в Європі, де в шлюб традиційно вступали пізніше: вважалося, що спочатку необхідно подбати про своє фінансове становище. Говорячи про те, як люди в різних країнах одружуються, вчені користуються лінією Хайнала [5] – уявної рисою, що проходить по Європі (від Фінляндії через Санкт-Петербург до міста Трієст в Італії). Найбільш високий відсоток чайлдфрі зустрічається в західних країнах. На схід же від цієї лінії суспільства завжди були більш традиційними, але зараз і там ситуація змінюється – чайлдфрі з'являються навіть в Арабських Еміратах. А ось в африканських країнах, на південь від Сахари, народження дитини, як і раніше вважається обов'язковим.

Популярність чайлдфрі привернула увагу соціологів: ще в 1980 р. Джин Віверс опублікувала книгу «Бездітні за власним вибором» [6]. Вона виділяла два типи людей з такими поглядами. Перші відчують відразу до всього, що пов'язано з маленькими дітьми: вагітності, пологів та лактації. Другі – це люди, прив'язані до свого бездітного стилю життя. Їм він настільки подобається, що вони не збираються його змінювати, при цьому вони можуть позитивно ставитися до чужих дітей.

Якщо перші ніколи не сумнівалися, що у них немає «батьківського гена», інші не завжди впевнені в своєму виборі.

Звичайно, позиція будь-якої людини може змінюватися, і чайлдфрі – не виняток. В Австралії провели довгострокове дослідження [2]: респондентів двічі запитували про бажання завести дитину: спочатку в двадцять років, потім у тридцять. За цей час позиції опитаних встигли змінитися: ті, хто раніше вважали себе чайлдфрі, замислилися про дітей. Частина з тих, хто в двадцять років планували народити дитину, змінили своє рішення. Проте багато жінок зізнаються, що не пошкодували про своє рішення не народжувати.

Опоненти бездітності вважають, що чайлдфрі загрожують демографічній ситуації в країні. Але самі чайлдфрі відзначають, що варто звертати більше уваги не на народження дітей, а на їхнє виховання та створення сприятливих

умов. Позиція чайлдфрі не настільки популярна, щоб привести до масштабної демографічної кризи. Сама поява чайлдфрі – результат більш високого рівня усвідомленості. Люди стали розуміти: тільки їм вирішувати, ким ставати і що робити.

Все частіше у новинах ми чуємо про відомих людей, які свідомо відмовляються від батьківства з різних причин. Економісти пов'язують цю тенденцію з економічним станом у суспільстві і наголошують, що зниження народжуваності є вірною ознакою того, що криза продовжується. Ці експерти не беруть до уваги те, що сьогодні молодь фактично розглядає дітей як вибір, а не зобов'язання. Бути батьками більше не вважається необхідною стадією життя.

Позицію чайлдфрі часто вважають інфантильною або егоїстичною, але на наш погляд, така думка не зовсім коректна: догляд за дитиною вимагає величезної відповідальності та вкладень, і матеріальних, і емоційних, і неможна народжувати дітей, як слід не обміркувавши це питання. Адже дитина – це не красива лялька, яку можна в будь-який момент повернути, а людина зі своїми потребами. Не кожна людина готова брати на себе таку відповідальність – і це не ознака інфантильності. Незрілість – це скоріше народження дитини без відповідних для неї умов.

Ми можемо з упевненістю сказати, що зараз настала епоха інтелектуального вибору: якщо раніше виховання дітей було більш інтуїтивним, а батьки турбувалися насамперед про фізичний комфорт дітей, зараз моделі виховання ускладнюються, а батьків більше хвилює психологічний стан і матеріальне благополуччя дитини.

Список використаних джерел

1. Спектор А. А. Все афоризмы и цитаты, которые должен знать каждый образованный человек: сборн. Москва: Litres, 2017. 270 с.
2. Corsetti S. Childless couples 'on track to be Australia's most common family type'. ABC. 15 May 2017. URL: <https://www.abc.net.au/news/2017-05-15/childless-households-on-the-rise/8528546> (data of accessed 17.10.2018).
3. Berman E. 'Selfish, Shallow and Neurotic': How the Conversation on Childlessness Got Started. TIME USA. April 8, 2015 URL: <http://time.com/3813535/national-organization-for-non-parents/> (data of accessed 17.10.2018).
4. Sealander J. The Failed Century of the Child: Governing America's Young in the Twentieth Century. Cambridge University Press. 2003. 386 p.
5. География мирового развития: сборн. науч. трудов / Л. Синцеров и др. Москва: Товарищество научных изданий КМК, 2016. Вып. 3. 490 с.
6. Veevers J. E. Childless by choice. Toronto, Butterworth, 1980. 220 p.